

Villaksbloggen

(Foto: Audun H. Rikardsen)

Laksens fantastiske vandringer i havet

Hvor tar laksen veien når den forlater elva og svømmer ut i havet for å bli stor og sterk? Nye undersøkelser viser at den vandrer lengre nord enn tidligere antatt.

John Fredrik Strøm

POSTDOKTOR VED UIT NORGES ARKTISKE UNIVERSITET OG NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING

Tirsdag 23. juli 2019 - 10:28

Havfasen er en viktig del av laksens liv, ettersom det er her nesten all vektøkningen skjer. En lakse smolt som forlater oppvekstelva og vandrer ut i havet er i sjøen fra 1–5 år, før den kommer tilbake for å gyte. Laksen kan vandre til havs flere ganger i løpet av livet, og veksten i havet påvirker i stor grad både størrelse og overlevelse. Når den kommer tilbake til norskekysten, er en laks på 10 kilo blitt 300 ganger så stor som da den forlot elva.

Siden 1970-tallet har laksebestandene rundt Nord-Atlanteren gått ned, og i dag er flere bestander både i Europa og på østkysten av Nord Amerika truet. Selv om flere faktorer påvirker laksebestandene negativt, er det enighet om at redusert vekst og overlevelse i havet fører til at færre laks kommer tilbake til elva for å gyte. Til tross

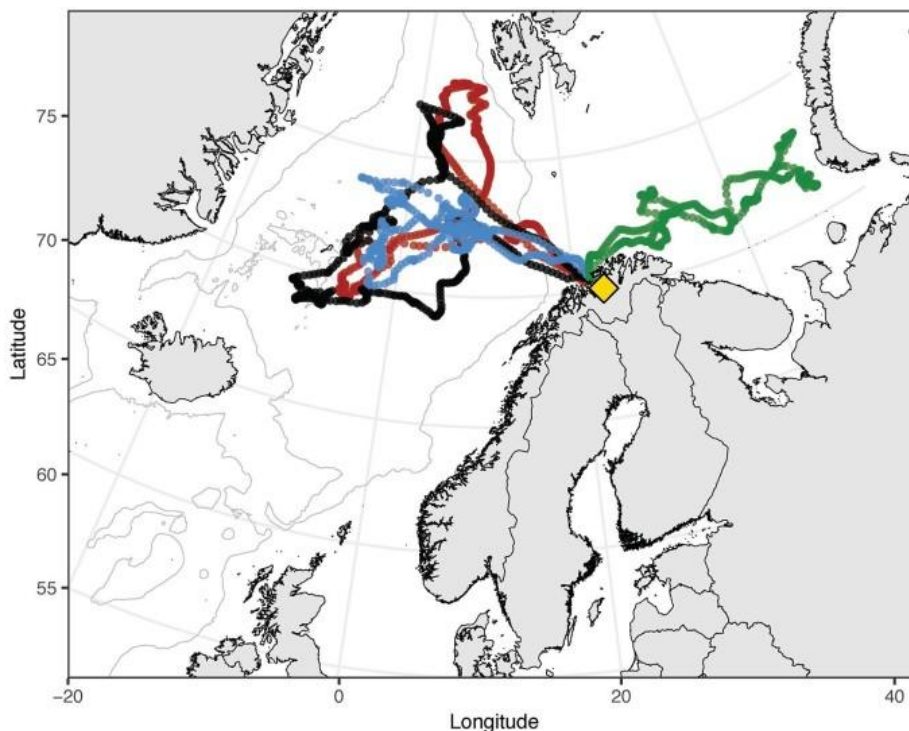
Vandrer til Færøyene og Grønland

Historisk sett har mesteparten av kunnskapen om hvor laksen oppholder seg i havet kommet fra merke- og gjenfangststudier, hvor laks har blitt merket i elva for så å bli gjenfanget av yrkesfiskere i havet. Basert på disse undersøkelsene har man lenge trodd at mesteparten av europeisk laks oppholder seg i områder nord for Færøyene i Norskehavet, mens laks fra Nord-Amerika hovedsakelig vandrer til vestkysten av Grønland. Slike undersøkelser har utvilsomt bidratt til å identifisere viktige havområder for laks fra ulike regioner, men ettersom de er sterkt påvirket av hvor det ble fisket vet vi lite om hvor mye laks som finnes i andre havområder.

Merker temperatur, dybde og lys

Forskere ved Universitetet i Tromsø Norges arktiske universitet og Norsk institutt for naturforskning (NINA) har siden 2006 merket voksne laks med to typer elektroniske merker over store deler av Nord-Atlanteren. Felles for disse merketypene er at de registrerer temperatur, dybde og lys. Disse målingene kan brukes til å beregne laksens vandningsruter uavhengig av fiskeriene.

På laks er det vanligst å bruke såkalte satellittmerker, som festes utenpå fisken. Disse merkene er programmert til å falle av og stige til overflaten på et angitt tidspunkt, mens laksen fortsatt er i havet. Merkene sender da posisjon og lagrete data til satellitter, slik at deler av havvandringen kan beskrives.

Eksempler på havvandringen til fire voksne laks fra Altaelva merket med datalagringsmerker, fra de forlot elva på våren etter gyting til de kom tilbake et år senere for å gyte.

Den andre typen som brukes for å kartlegge utbredelsesområder er datalagingsmerker. Disse er i prinsippet svært lik «pop-up-merkene», men må gjenfanges for at vi skal få tilgang til merkedataene. Fordelen med disse merkene er at de gir et innblikk i hele havvandringen til laksen.

Langt nord og i kaldt vann

områdene nord for Færøyene. Undersøkelsene gjort på europeiske laksebestander viser at voksen laks fra Norge og Danmark utnytter områder fra Island i vest til østlige deler av Barentshavet, der de oppholder seg i vann kaldere enn fem grader over lengre perioder. I disse havområdene møter kaldt vann fra polhavet varmere vann fra Atlanterhavet. Dette skaper en oppstrømming av næringsstoffer som danner grunnlag for store mengder byttedyr.

Varierer med elvas plassering

Til tross for at nesten all den merkede laksen fra Norge og Danmark vandret til disse kalde frontområdene, var det en tydelig variasjon både mellom og innad i de ulike bestandene. Laksens vandringsruter er sterkt påvirket av den geografiske plasseringen til elva. Laks fra Orkla i Trøndelag og Jylland i Danmark vandret hovedsakelig til nordlige deler av Norskehavet, fra Island og Jan Mayen i vest til Svalbard i nord, mens laks fra Neiden i Øst-Finnmark oppholder seg nesten utelukkende i ulike områder i Barentshavet. Til sammenligning, er vandringsmønsteret for laks fra Alta i Vest-Finnmark mer variert, og den merkede Altalaksen vandret enten østover til Barentshavet, nordover mot Svalbard, eller vestover til havområdene øst for Jan Mayen.

Denne variasjonen i utbredelsesområder kan ha stor betydning for de ulike laksebestandene. Hvis vi vet noe om hvor gode næringsforholdene har vært i de ulike havområdene, kan vi også på sikt bli bedre til å forutsi hvor mye laks som kommer tilbake til ulike områder av norskekysten. Slik kunnskap vil ha stor verdi for å skape en sunn forvaltning av laksebestander, både med tanke på problematikk rettet opp mot lokalt oppdrettstrykk og regulering av fisket.

[BLOGG](#)[BLOGG-VILLAGSBLOGGEN](#)

Om forskning.no

- [Forskning.no](#) er en nettavis med norske og internasjonale forskningsnyheter.
- [UNG.forskning.no](#) er nyheter om forskning for barn og unge.
- [Forskning.no](#) gis ut under [Redaktørplakaten](#).
- Ansvarlig redaktør / daglig leder: Nina Kristiansen, tlf 414 55 513 / nina@forskning.no
- Redaksjonssjef: Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567
- [Personvernerklæring](#)

Kontakt oss

epost@forskning.no / tlf 22 80 98 90

[Redaksjonen](#) – ansatte

Annonser/stillingsmarked:

Preben Forberg, tlf 413 10 879

Sandakerveien 24 C, Bygg D3

[@forskningno](#)

[/forskning.no](#)

[/UNG.forskning.no](#)

[/ScienceNorway.no](#)

forskning.nos eiere

Akvaplan-niva
 Artsdatabanken
 De nasjonale forskningsetiske komiteene
 De regionale forskningsfondene
 Diku – Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning
 Fafo
 Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering
 Forsknings- og utviklingsavdelingen, Psykisk helse og rus, Vestre Viken HF
 Forsvarets forskningsinstitutt
 Framsenteret
 Fridtjof Nansens Institutt
 GenØk – Senter for biosikkerhet
 Handelshøyskolen BI
 Havforskningsinstituttet
 Høgskolen i Innlandet
 Høgskolen i Molde
 Høgskolen i Østfold
 Høgskolen i Volda
 Høgskolen på Vestlandet
 Høgskolen Kristiania
 Institutt for samfunnsforskning
 KS FoU
 Kompetanse Norge
 Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter KRUS
 Meteorologisk institutt
 NIBIO

 NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning
 NILU - Norsk institutt for luftforskning
 NLA Høgskolen
 NMBU - Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
 NORSØK – Norsk senter for økologisk landbruk
 NSD – Norsk senter for forskningsdata
 NTNU
 Narviksenteret
 Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse
 Nasjonalforeningen for folkehelsen
 Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)
 Nasjonalt senter for e-helseforskning
 Nasjonalt senter for kvinnehelseforskning
 Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge - NUBU
 Nofima

Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Norges Geotekniske Institutt
Norges Handelshøyskole
Norges forskningsråd
Norges geologiske undersøkelse
Norges idrettshøgskole
Norsk Polarinstitutt
Norsk Regnesentral

Norsk Romsenter
Norsk Utenrikspolitisk Institutt
Norsk institutt for naturforskning (NINA)
Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
Opplysningskontoret for Meieriprodukter
OsloMet – storbyuniversitetet
RBUP Øst og Sør
Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning
SINTEF
Senter for grunnforskning (CAS)
Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter
Simula Research Laboratory
Statens Vegvesen FoU
Statped
Sykehuset Innlandet HF
Tannhelsetjenestens kompetansesentre
Telemarksforskning
UiT Norges arktiske universitet
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Stavanger
Universitetet i Sørøst-Norge
Universitetssenteret på Svalbard (UNIS)
Vestlandsforskning
Veterinærinstituttet
Vitenskapskomiteen for mat og miljø

Powered by Labrador CMS